

Den skotske høsten

Magne Frostad

Handout til foredrag holdt under møtet om selvbestemmelse, i regi av statsrettsgruppen og urfolksrettsgruppen ved Det juridiske fakultet ved Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet, 17.10.14

Historisk bakgrunn

- 1603 arver den skotske kongen James VI den engelske tronen. Han blir den engelske kong James I. Personalunion mellom Skottland og England (Irland er en engelsk koloni), hvor begge statene forblir selvstendige stater.
- 1706 blir forhandlere utsendt fra det skotske og det engelske parlamentet enige om the Treaty of Union.
- 1707 vedtas forslaget av begge parlamentene og kongedømmet Storbritannia ble opprettet 01.05.1707.
- 1998 Scotland Act; noe myndighet overlatt til skottene, men Westminster kan overstyre også her. Omfatter ikke velferd, skatt, forsvar og utenriks (Schedule 5 nevner i alle fall 75 områder hvor selvstyremyndighetene ikke har myndighet). Mer makt er siden den gang gitt de skotske myndighetene
- 05.05.2011 vinner Scottish National Party flertall i det skotske parlamentet. Den nye skotske regjeringen ønsker å holde en folkeavstemming om selvstendighet for Skottland.
- 15.10.2012 undertegner UK regjeringen og den skotske regjeringen en avtale om gjennomføring av en slik avstemming.
- 18.09.2014 finner avstemmingen sted hvor 55,3 % stemmer for å forbli del av UK. I hovedsak var det kun i Glasgow og omegn at de stemte for selvstendighet. 85% valgdeltakelse og stemmerett for 16 åringer.

Forslaget til interim grunnlov

- Scottish Independence Bill og Revised Scotland Act skulle samlet utgjøre interimgrunnloven.
- Innholdet i Scottish Independence Bill (som bare var et forslag)
 - o Målsetning om at teksten blir tilgjengelig, rett frem og konsis.
 - o Suvereniteten ligger hos det skotske folk (Sec. 2), i motsetning til UK hvor den ligger hos Crown in Parliament (strengt tatt kan ikke et parlament binde det neste).
 - o Suvereniteten er begrenset bl.a. av internasjonale avtaler som Skottland har tiltrådt (Sec. 3.4).
 - o Det formelle navnet er «Scotland» (Sec. 5.1).
 - o Staten er et konstitusjonelt monarki, men parlamentarisk demokrati som styreform (Sec. 7).
 - o Dronning Elizabeth som statsoverhode (Sec. 9).

- Høyesterett er i bunn og grunn den øverste nåværende skotske sivile eller straffedomstolen (Sec. 14).
 - Rettsstatsprinsippet (Sec. 15).
 - Mulighet for å ha to statsborgerskap (Sec. 18.3).
 - I utenrikssaker skal bla. folkeretten overholdes (Sec. 19). Viss skepsis med om så alltid har vært tilfelle tidligere.
 - Ved tiltredelse til internasjonale avtaler skal denne forelegges av regjeringen til parlamentet for godkjenning før ratifisering (Sec. 21). Får først direkte anvendelse i skotsk rett etter lov fra parlamentet (Sec. 22).
 - Videreføring av EU forpliktelser (Sec. 24).
 - Eksplisitt henvisning til EMK som får forrang (Sec. 26). Men art. 1, 13 og 15 er ikke tatt med og heller ikke P4 og P7 (Sec. 27), mens P-12 på sett og vis fremgår av Sec. 28. I stor grad en videreføring av Human Rights Act 1998, men med sterke gjennomslagskraft for menneskerettighetene.
 - Prosessen ifm etableringen av den permanente grunnloven (Sec. 33). Det skotske parlamentet som velges i mai 2016 skulle gi en lov som setter rammene for det arbeidet. Constitutional Convention skulle lage forslaget til den nye permanente grunnloven. Forsamlingen skulle være fullstendig uavhengig av de skotske myndighetene.
 - For uten det forventede innholdet finnes også bestemmelser om lokalt selvstyre (Sec. 17); de 93 bebodde øy-samfunnene med 103000 innbyggere «particular needs» og «distinctive geographical characteristics» (Sec. 30); atomær nedrustning (Trident)(Sec. 23); nasjonalsang (Sec. 8.2); barns ve og vel (Sec. 29) og vern av miljøet (Sec. 31).
- 24.03.2016 var tiltenkt som Independence Day

Hva kunne ha skjedd?

- UK som fortsettelse av forhenværende stat
- Skottland som ny stat
 - EMK bindinger?
 - Medlemskap i EU på søkes på ny

Hva skjer nå?

- Rett før avstemmingen lovde samtlige partier i Westminster at skottene skal få bestemme i større grad over sin egen skattepolitikk enn de gjør i dag.
- Gryende motvilje til å gi skottene mer selvstendighet, men antageligvis blir man nødt til å gi dem noe.
- Barnett-fordelingsnøkkelen opprettholdes; dvs. skottene får mer penger per hode enn engelskmenn og walisere (uvisst med Nord-Irland).
- West-Lothian (området som vedkommende som reiste spørsmålet representerte i Westminster)/England spørsmålet («the question of English votes for English laws»); hvorfor skal skotske (nå også nordirske og walisiske) politikere i Westminster få bestemme over engelske(, walisiske og nordirske) forhold, mens

- de øvrige unionspolitikkerne skal holde seg langt unna skotsk politikk (dvs. de myndighetsområdene som er blitt delegert til de regionale parlamentene)
- Forsalgene om nye reformer skal være klare i januar 2015 og et grovriss skal legges frem i oktober.
 - Kanskje må sentralmyndighetene begrense sin myndighet til fordel for de fire bestanddelene av UK? En føderalstat (men intet eksempel på at en delstat har 80 % av innbyggerne, samtidig som føderasjoner hvor den største delstaten dominerer sjelden er suksesser)?
 - Lord Neuberger, presidenten i den britiske høyesteretten (etterfølgeren til House of Lords sitt dommerpanel) mener at mer makt til skottene og Europa (EU/COE) medfører et behov for en skriftlig grunnlov.
 - Skottland blir i alle fall aldri det samme igjen, og kan skje er dette bare snøballen som medfører at Skottland på et senere tidspunkt blir selvstendig (hvis man først får appetitt på selvbestemmelse...).
 - Tendens til at de «rike» delene av en stat ønsker å tre ut av eksisterende statsdannelser; den flamske befolkningen i Belgia, katalanerne i Spania, sør-tirolerne i Italia, etc.

Kilder

- Crawford og Boyle, Opinion: Referendum on the Independence of Scotland – International Law Aspects, 2012
- The Scottish Government, The Scottish Independence Bill: A consultation on an interim constitution for Scotland, 2014
- Helle Skjervold, Skottenes nei betyr mer selvstendighet, Aftenposten, 20.09.2014 s. 4-5
- Helle Skjervold, Han setter britenes statsminister i skotsk knipe, Aftenposten, 23.09.2014 s. 13
- Christopher Scheuermann, Die Saat der Unabhängigkeit, Der Spiegel nr. 39/2014, s. 94
- Owen Bowcott, Written UK constitution would limit influence of Strasbourg court, says top judge, theguardian.com, 13.10.2014